

Bildspelsmanus – Ekonomipriset 2019 Forskning till hjälp för världens fattiga

Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

- År 1901 delades Nobelpriset ut för första gången. Det är ett pris i fem kategorier som instiftades av Alfred Nobel. Kategorierna är fysik, kemi, fysiologi eller medicin, litteratur och fred.
- Alfred Nobel valde alltså inte ekonomi som en av priskategorierna. Istället var det Sveriges Riksbank som i samband med sitt trehundraårsjubileum 1968 instiftade ett ekonomipris till minne av Alfred Nobel.
- Priset delades ut för första gången 1969 och heter Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.
- Ekonomipriset delas ut samtidigt som Nobelpriset under samma högtidliga former den 10 december.



Vilka belönas med ekonomipriset?

- Ekonomipriset tilldelas den eller de personer (max tre) som utfört ett arbete av framstående betydelse inom ekonomisk vetenskap.
- Pristagarna har analyserat olika samhällsekonomiska problem och hittat sätt för att lösa eller förstå dem.
- Exempel på pristagare är Daniel Kahneman (2002) som har använt forskning från både psykologi och ekonomi för att förstå hur människor fattar beslut, och Elinor Ostrom (2009) som har studerat samarbeten mellan människor kring allmänningar, det vill säga gemensamt ägda resurser. Ostrom har visat att det kan vara bättre att människorna som använder allmänningarna sköter dem tillsammans än att de kontrolleras av staten eller säljs till någon enskild.



Sveriges Riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

- Ekonomipriset 2019 handlar om att bekämpa fattigdom. Priset belönar forskning som hjälper oss att förstå hur vi på ett effektivt sätt kan bekämpa den globala fattigdomen.
- Pristagarna har hittat nya metoder för att ta reda på vilken hjälp som fungerar bäst.



2019 års ekonomipristagare

- 2019 år pristagare Abhijit Banerjee, Esther Duflo och Michael Kremer har hittat på nya sätt att forska kring hur man bekämpar fattigdom.
- Kremer var först med sina experiment i början på 1990-talet. Idag jobbar de tre pristagarna ofta tillsammans.



Global fattigdom

- Under de senaste 20 åren har människors levnadsvillkor blivit bättre nästan överallt på jorden. Barndödligheten har minskat med hälften sedan mitten på 1990-talet och antalet barn som går i skolan har ökat med över 20 procent.
- Ändå lever fortfarande drygt 700 miljoner människor på extremt låga inkomster. Varje år dör fem miljoner barn innan de fyllt fem och hälften av jordens barn lämnar skolan utan att kunna läsa, räkna eller skriva.
- Hur ska vi på bästa sätt ta oss an de gigantiska utmaningar som fortfarande finns med global fattigdom?



Ett nytt sätt att forska om fattigdom

- 2019 års ekonomipristagare har introducerat ett nytt angreppssätt för att få svar på hur man kan bekämpa fattigdom.
- I korthet handlar det om att dela upp den stora frågeställningen i mindre, mer hanterbara, frågor – till exempel vilka åtgärder som är mest effektiva för att förbättra elevers skolresultat eller barns hälsotillstånd.
- De har visat att man vanligen kan besvara sådana mindre frågor med hjälp av noggrant utformade experiment som genomförs på plats, så kallade fältexperiment.



De första studierna handlade om utbildning

- De första studierna som pristagarna gjorde handlade om att komma åt problemen i skolan. De ville undersöka vilka åtgärder som höjer elevernas kunskapsnivå. Skulle resultaten bli bättre med till exempel fler läroböcker eller fria skolmåltider?
- Genom ett antal fältstudier kom de fram till att ett av problemen i många skolor i låg- och medelinkomstländer är att undervisningen inte anpassas efter elevernas förutsättningar. Mer individanpassad undervisning och stöd till de svagaste eleverna visade sig vara det bästa sättet att höja elevernas resultat. Det har bland annat lett till att Indien satsat på stora program för elevstöd som idag når mer än 100 000 skolor.



Hälsa och sjukvård

- En central fråga är om man bör ta betalt för medicin och sjukvård, och i så fall hur mycket? Michael Kremer och hans kollegor åkte i början av 1990-talet till västra Kenya för att försöka hitta olika sätt att förbättra skolresultaten. När de kom dit insåg de att många av de fattigaste eleverna ofta var sjuka på grund av mask i magen. Det fanns väldigt billig avmaskningsmedicin att få tag på, men många familjer köpte den inte ändå.
- Forskarna undersökte hur mycket medicinen skulle kosta för att föräldrarna skulle köpa den och kom fram till att den måste vara gratis. Även om medicinen bara kostade några kronor var det många som ändå inte köpte.
- Många liknande fältexperiment har senare kommit fram till samma sak – fattiga människor är väldigt priskänsliga när det gäller förebyggande hälsovård.



Forskningen påverkar politiken

- Pristagarnas forskning har dramatiskt förbättrat vår förmåga att bekämpa fattigdomen i världen. Över fem miljoner barn i Indien har fått stödundervisning i skolan, och flera länder i världen har infört kraftiga subventioner till förebyggande hälsovård.
- Resultaten från pristagarnas fältexperiment har alltså påverkat politiken i flera låg- och medelinkomstländer. Forskningen har visat vilka metoder som är mest effektiva för att lösa några av de problem som hör ihop med fattigdom och vilka åtgärder politikerna därför ska satsa på.



Citat från intervju med Esther Duflo

- Esther Duflo och Abhijit Banerjee, som är gifta, nåddes av beskedet att de fått ekonomipriset tidigt på morgonen den 14 oktober 2019. I en intervju kort efter tillkännagivandet intervjuades Esther Duflo.
- I intervjun betonade hon vikten av att undervisningen anpassas efter elevernas förutsättningar. Den här selfien tog hon direkt efter intervjun.

